

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Generalis Totivs Sacri Ordinis Clericorvm Canonicoꝝ Historia Tripartita

Pennotto, Gabriele

Coloniae, Anno M.DC.XXXXV.

L. De Congregatione S. Marci Mantuana.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38634

tari, sine fundamento, & contra veritatem sunt dicta, cum rei veritas sit, dictos canonicos sub Innocentio III fuisse primitus institutos, non autem ex illis per D. Marcum institutis propagatos, & nullam eorum mentionem apud antiquos auctores profertur habitam, praefertim apud Ioannē Andream in dicta clementina prima de electione, sed nec etiam alibi, quantum in omnibus eius libris maximo labore lustratis, videre potui, sed nec etiam in toto corpore iuris Pontificij, nisi femel in quadam additione ad glossam in cap. ex co. de electione in 6.

Veritaque dictae congregationis, siue ordinis institutio, & fundatio ex authenticis scripturis in monasterio S. Marci Mantuani labore, & sollicitudine R. P. D. Angeli Scarella Brivienfis canonici congregationis canonici praedicatoris, & S. Salvatoris Brixiae Abbatis, dum esset à sacris confessionibus canonicarum B. Virginis Annunciatæ apud Mantuam, tandem post inultam inquisitionem inuentis, & ad me transmissis, hæc est: Anno Domini millesimo centesimo nonagesimo quarto, sedente Cælestino III. Romano Pontifice, existente Episcopo Civitatis Mantuar Henrico, Venerabilis sacerdos Albertus Spinula alius de Formigola vir pius, & religiosus habita potestate à Sede Apostolica erigendi collegium canonicorum regularium secundum ordinem D. Marci, vineam quandã ab Abbate S. Andream ad monasterium instituendum obtinuit, propeque erat sacellum de iure patronatus quorundã nobilium civium Mantuanorum, S. Marię in Mentiale nuncupatum, cum duobus iugeribus terræ, quæ omnia pro edificanda Ecclesia, & canonica ab Abbate, ac dictis civibus sunt collata: alijs etiam prædijs, & redditibus ab eisdem nobilibus pro victu, & sustentatione canonicorum ibidem instituendorum attributis. quam collationem Cælestinus III. suo diplomate anno eodem emanato firmavit, quo anno ab Henrico Episcopo de more positus fuit primus lapis fundamentalis Ecclesię, & monasterij S. Marci, certis legibus, & conditionibus à donatore fundi adhibitis, quarum vna extitit, vt dicta Ecclesia nulli vnquam Ecclesię subijceretur, aut vniretur, sed ipsa esset caput ordinis S. Marci nuncupati, salua tamen obedientia, & reverentia Episcopi Mantuani, quæ leges per Episcopum Mantuanum, & Sedem Apostolicam fuerunt confirmatæ: exinde cœperunt in dicto loco boni propositi clerici sub canonica institutione congregari, ex quibus fuerit in primis venerabilis ipse sacerdos Albertus, & nobilis quidam, qui fundum ad Ecclesiã, & monasterium extruendum fuerat largitus: quibus, quod certam regulam non haberent, idem presbyter Albertus regulam scripsit, quam Innocentius III. anno 1104. sibi oblatam probavit, illisque inviolabili iter seruandam iniunxit. Quam regulã Honorius III. post Generale Concilium Lateranen-

seterum examinatam, & correctam confirmavit, & seruandam mandavit. Idem etiam Gregorius IX. Honorij successor egit, quæ habuerunt litteris Gregorij IX. quibus eadem Regula à predictis Romanis Pontificibus examinata, & probata iterum confirmatur. Exemplum litterarum est.

Gregorius Episcopus servus servorum Dei dilectis filijs Prioribus, & collegijs Ecclesiarum ordinis S. Marci Mantuani tam presentibus, quam futuris bene regulam professus in perpetuum. Pra pulsativa voluntate effectum debet prosequente compleri, vt & iure Religionis vigor succrescat vberius, & devotio in futurum as laudabiliter emittatur. Ea propter dilectissimi Domini filij, vestrum postulationibus in iurata regulam, quam deliberatione provida statuentes communi et approbata, & sollicita recordatione Innocentio papa praecessore nostro vobis fratribus S. Marci dudum roboratam ante Concilium Generale, ac de mandato dicti venerabilis Honorij, & Gregorij Romanorum Pontificum praedictorum nostrorum in quibusdam ad petitionem vestram, & ipsorum quod vobis magis expedire videretur, commutatis, & emendatis, quibusdam postmodum ad nostrum mandatum exinde vobis presentibus commutatis, & commutatis, vobis & omnibus regulam ipsam presentibus confirmatis, & praefata scriptura, in omnino confirmatis, cuius tenorem presentibus litteris annotari fecimus, qui talis est.

Regula.

Qoniam sancte Dominus nos Prior, & conventus Ecclesiarum ordinis S. Marci de Mantua in Domino servare, vnique Regi d. Iohannis multum valentibus nobis sententiam statim imitari rogato, vnum praeipue necessarium est, vt omnibus nobis sit vnum, & anima vna in Domino, & eius vero habitus in domo Domini militantis, vt se peruenit intrinsecus ad illam vnam, quam propheta in triumphali domo Domini postulat possidere. quod quidem vt possimus facilius obtinere, ad hunc in Deum, & regis gloriosae, aliorumque sanctorum regulam, canonice praeferentibus descripta est, ordinamus à nobis, nostraque successoribus secundum iustitiam nostram presentibus obseruandam. Sequuntur autem capitula ipsius regulæ num. 32. Primum de silentio. Secundum de proprietate aliqua non habenda. Tertium de dispensatione ieiuniorum. Quartum de cenasiis infirmorum. Quintum de absentia ciborum. Sextum de numero pulmentorum. Septimum de Dormitione meridiana.

Octauum Caput est de vestimentis canonicorum scilicet: Sufficiens cultus clericorum vna cappa, vna cotta lineæ, duo scapularia laeua, duo tonici, vni scapulare pelluceum, siue vna pellice, & vnum pelluceum sine kappa. Verum tamen in arbitrio sit, pro suppa tunicam tunicam fratrum possidere, & nullo vestu pellice habeatur, nisi ouina, vel agnina mediocriter græsa, item dua flammae. poterit tamen prior pro flammae canis de panno floreo crasso concedere, quibus vni-

ne expone. Item sias semit abia, dua caliga laeua, & quatuor lineæ sine pedibus, quatuor scissures, & duo scissures, & duo scissures a ficut o. & duo pulei laeui, vel dexteri. Nonum Caput est de vestimentis Conventus, scilicet: Conuersi predicti scissuras vestimentorum, & non timent. De Grosse adine vestimentis marmoreis, nec interdum vestimenta de panno lana, in quoque contexto. Et. Vndecimum est de concedendis vestibus. Duodecimum de loco de tempore vendi cortis scilicet: Non licet conuerti, nisi in Capitulo, & in Choro in diuisis officijs, & in officijs cura etiam exhibendis. Decimum tertium de labore canonicorum. Decimum quartum de labore canonicorum. Decimum quintum de personis non recipiendis in collegijs. Decimum sextum de forma seruanda in facienda praedictorum: vbi ut exponatur Capitulo Regule, quibus vni cota & dicitur eis Ecce Regula, quam tenentibus vna cum se uate, ingredi, si non vult, sicut dicitur. & sequuntur alia capitula, & praecipitur, ut regula saluati, mel in manic coram fratribus regatur.

Xiii in super dicto monasterio D. Marci authenticam multorum Privilegiorum Innocentij III. Honorij III. Gregorij IX. Innocentij IV. Alexander IV. Gregorij X. & aliorum, quibus hic etiam D. Marci communitatis multis collegijs tunc canonicorum, tum etiam canonicarum Mantuar, Veronae, Vincitiae, Patauij, Venetijs, Parmae, Regij, Cremonae, & alijs Ciuitatibus Lombardiae, ac etiam Romandiolae fuerat propagata, & dilata, ex quibus quæ ad meam notitiam decesserunt, hæc erant.

Primum monasterium ipsum Diui Marci apud Mantuanum anno 1194. inchoatum, & anno 1201. vt videtur, abholotum, vel saltem in formam monasterij redactum, vt colligi potest ex quodã instrumento concordia inter Abbatem S. Andream & presbyterum Albertum dicti monasterij fundatorem rogato anno 1201. indicatione operum in claustrum monasterij S. Andream per Grabendatum publicum notarium Mantuanum.

Secundum sancti Viti in Suburbio S. Georgij, quod habebat vnum aliud collegium canonicorum eiusdem ordinis. Illud monasterium cum ad duos canonicos sub Priore, & duos canonicas effectus redit, anno 1459. Pio II. Pontifice, ad iustitiam Illustrissimae Dominae Barbarae Mantuae Marchionissae iubente, ex certis causis exactis canonicis, & canonicis, per nostros Lateranenses fuit reformatum, qui nunc illud tenent.

Tertium S. Mariae de Credato nuncupatum in eodem ciuitate Mantuar.

Quartum S. Matthaei foris portam dictæ ciui-

tatis C
Qu
potius
eadem
Sex
Veron
are ali
ronen
nostro
Sep
ius in l
Spir
direct
112. v
mona
Oci
Veron
norij II
Noi
de qua
illim
Dec
ius ex
Vno
ne Dic
Du
centin
comm
flris c
De
Vicen
tui S. I
dicto
vniou
De
Episc
licus in
trigefi
De
neliani
habuit
sacrum
est vni
De
Lepidi
vique
functo
rio ex
cis S. S
dictus
contra
uit, ex
De
monar
Vida, &
Alba
primis
De
cuius t

monachi Comptarum in Diocesi Tusculana, qui erant membrum canonice nostrae S. Mariae de Pace.

CAPVT QVINQVAGE SIMV PRIMVM.

De Congregatione sancti Saluatoris de Bononia, siue de Sylualacus nuncupata.

Stapud Italos in eodem ordine canonicorum regularium D. Augustini alia congregatio S. Saluatoris de Sylualacus, siue de Bononia, vulgo Scopetitorum, nuncupata, de cuius iustis, progressu, familijs, & virtutibus, quos olim habuit non paucos, cum multis ex varijs autoribus conquisita, diligentius recurretem, peruenit ad manus meas liber re-

cento a Iosepho Mozzagugno eiusdem instituti canonico editis, siue potius volumen octo libris completens, sub hoc titulo: *Narratio rerum gestarum canonicorum regularium*, quem ex integro lectum, pleraque omnia ad hanc congregationem attentius tractasse reperi. Quam ob causam ea scilicet referenda existimaui, quae ille mecum suo haecne Baptista Signio de eadem congregatione scribit, referata facultate nonnulla corrigendi, quae illi suos fines excedentes contra veritatem in aliorum praerudicium scripserunt, ac etiam notas adhiberendi, quibus idem autor quosdam nostros Lateranenses indebitè aspergit, quod libro sequenti cum omni modestia, & moderamine incalitate tutè praestandum erit.

Autor huius praclarissimae congregationis fuit venerabilis Pater Stephanus Cioni Senensis Iouanna filius ordinis eremitarum Coadiutore Iacobo Andrea Senensi eiusdem instituti, quem Stephanum virum sanctum vocat noster Ticiensis in suo Dilucidario par. 2. de origine, & proteris Christianarum Religionum, haec formalia verba scribens: *Ordo canonicorum regularium, qui vulgenter Scopetini nuncupantur, in Senensi agro S. Saluatoris à venerabili viro Stephano fuit institutus, cuius institutor fuit frater Iacobus Andreas natione Senensis, cuius eremitarum nam cum diuina altereatione cum Generali suo concertasset, ab id maxime, quod cum in monasterio suo aliquem iuuenem boni moribus, & literata eductisset, è vestigio ipsum sibi ascribit. ipse vero, vii zelo permotus, cernens hoc non cadere in profectum ipsi iuuenibus, post longam habitam secum concertationem, compulsus est, annuente Praefate habitum mutare, ut vel si adducatur à suo Genero, vel dicendum huius congregationis auctorem Gregorium Duodecimum Romanum Pontificem existisse, quod auctori magis placet, quippe qui eidem Vener. Stephano, ac locijs mo-*

nasterij licetani S. Saluatoris antea eremitis Augustinensibus habitum canonicorum regularium sua apostolica autoritate tradiderit, ac illos ex Eremitis Augustinensibus Regulares D. Augustini canonicos creauerit, & illorum demum extincto ordine eremitarum, monasterium eanonicorum insituerit, quae idem recidunt, vt opus nullatenus sit pro huiusmodi tumultuari.

Locus institutionis monasterium S. Saluatoris in agro Senensi ad tertium circiter lapidem ab Vrbe distans, qui ab illicum multitudine, & à lacu propinquo llicetum, & de Sylualacus est nuncupatus. fertur is locus vetustum domicilium Eremitarum extitisse, quem fortè ante Alexandrum IV. Galicimite colebant: postea verò Eremitae Augustinenses illum vsque ad Gregorium XII. tenuerunt.

Tempus institutionis fuit annus nostrae salutis 1408. quo anno priuilegium primum Gregorij XII. per quod Eremitas licetanos ad canonicos transtulit, legitur emanatum.

Oceasio verò istius nouae institutionis à praefato autore duplex asseritur: altera non vera, quod nimirum tempore ipsius Gregorij XII. totus ordo canonicus esset collapsus, ita vt nulli essent tunc canonici regulariter & conuentualiter in monasterijs degentes, vouissetque idem Pontifex, si sublato ditto schismate pacem Deus Ecclesiae redderet, ipsum ordinem canonicum reformare: atque ob eam causam, scilicet ad canonicum ordinem reparandum, & reformandum dictam congregationem institueret voluerit, cuius habitum, nempe scapulare griseum, idem Pontifex sub habitu Pontificali ex voto ferre consueuisset. quam causam falsam esse cap. 53. demonstrabimus. Altera vera, quam idem autor lib. 5. fol. 7. & sequentibus prosequitur, & ibidem videre poterit, quam omitto, ne sim prolixior.

Modus verò, quo negotium ad finem perductum est, ab eodem autore eodem lib. fol. 11. & sequentibus in hunc modum subiungitur. Ven. Pater Stephanus acceptis à Gregorio XII. literis, quibus monasterium licetatum in conuentum canonicorum Regularium erigebatur, & ipsi Eremitae canonici creabantur, ad suos reuersus seriem gestorum exposuit, & literas Pontificias publicauit, quarum hoc est exemplum:

Gregorius episcopus seruus seruorum Dei ad futuram rei memoriam. Excitat nostrae mentis arcum specialis, & affectuosa dilectio, qua donum Prioratus S. Saluatoris de Sylualacu ad Romanam Ecclesiam nullo modo pertinentem Ordinis S. Augustini Senensi diocesis sumus haecenus prosecuti, & paterno prosequi studio non cessamus, vt circa statum eius at tentè considerationis intantum dirigentes, opem impendamus, & operam, vt illa ad Dei laudem, & gloriam non solum in suis bonis, & iuribus conseruetur, sed etiam prosperis ingiter grauletur euentibus, & vetius fauente Domino in spiritualibus, & temporalibus successibus augeatur. Hinc